

УДК 342.4(12)

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.02.57>

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДЕ ОСМИСЛЕННЯ РОЛІ СУДОВОЇ ВЛАДИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Іванів І.,

здобувач Львівського національного університету імені Івана Франка

Іванів І. Теоретико-прикладне осмислення ролі судової влади на сучасному етапі державотворення.

У статті досліджуються теоретико-правові особливості становлення та розвитку судової системи в сучасних умовах. Аналізуються різноманітні теоретичні підходи до розуміння ролі судової влади в процесі державотворення. Досліджуються міжнародні-правові документи, які присвячено питанню функціонування судової, забезпечення її незалежності та гарантій роботи суддів. Відзначається, що саме сьогодні, у час викликів для народів та держав, які обрали демократичний шлях розвитку, до яких належить й Україна, важливо забезпечити й подальше ефективне функціонування судової влади зважаючи на міжнародні стандарти її побудови та розвитку.

Встановлено, сучасний період державотворення вимагає формування нових підходів для теоретико-прикладного осмислення функціоналу судових органів, їх місця серед інших органів публічної влади, необхідність належного та гарантованого забезпечення прав і свобод людини з врахуванням правових принципів, дотримання міжнародновизнаних стандартів у сфері судочинства. Саме сьогодні, у час викликів для народів та держав, які обрали демократичний шлях розвитку, до яких належить й Україна, важливо забезпечити й подальше ефективне функціонування судової влади зважаючи на міжнародні стандарти її побудови та розвитку. Серед важливих принципів функціонування судової системи варто виділити її незалежність, в тому числі незалежність суддів, що включає їх належне фінансове та соціальне забезпечення. Корупційні ризики вимагають дотримання стандартів добору суддів, якісних процедур їх відбору та оцінювання, а також функціонування спеціальної незалежної структури для виконання поставлених цілей, що також виступає елементом належного функціонування судової системи. Крім того, сьогодні особливо актуальним є активізація експертного та наукового середовища, це є запорукою побудови належної судової системи та забезпечення її ефективного функціонування.

Ключові слова: суд; судова влада; незалежність судової системи; конституція; міжнародні стандарти діяльності суду.

Ivaniv I. Theoretical and example understanding of the role of the judiciary at the present stage of state formation.

The article examines the theoretical and legal features of the formation and development of the judicial system in modern conditions. Various theoretical approaches to understanding the role of the judiciary in the process of state formation are analyzed. International legal documents are being studied, which are devoted to the functioning of the judiciary, ensuring its independence and guarantees for the work of judges. It is noted that today, at a time of challenges for nations and states that have chosen the democratic path of development, including Ukraine, it is important to ensure the continued effective functioning of the judiciary in view of international standards of its construction and development.

It is established that the modern period of state formation requires the formation of new approaches for theoretical and applied understanding of the functioning of the judiciary, their place among other public authorities, the need for proper and guaranteed human rights and freedoms, taking into account legal principles, compliance with internationally recognized standards. Today, at a time of challenges for nations and states that have chosen the democratic path of development, including Ukraine, it is important to ensure the continued effective functioning of the judiciary in the light of international standards for its construction and development. Among the important principles of the functioning of the judiciary is its independence, including the independence of judges, which includes their proper financial and social security. Corruption risks require compliance with standards for the selection of judges, quality procedures for their selection and evaluation, as well as the functioning of a special independent structure to achieve its goals, which is also an element of the proper functioning of the judiciary. In addition, the intensification of the expert and scientific environment is especially important today, it is the key to building a proper judicial system and ensuring its effective functioning.

Key words: court; judiciary; independence of the judiciary; constitution; international standards of court activity.

Вступ. Становлення та розвиток судового устрою та судочинства має будуватися на таких засадах, як гарантоване право кожного на судовий захист та забезпечення кожному права на доступ до правосуддя. Визначальний вплив на реалізацію вказаних засад справляють такі фактори, як побудова судової системи, розмежування повноважень між судами тощо.

У сучасних умовах вітчизняних політикоправових перетворень актуалізується проблематика реформування системи судового устрою як напрямку розвитку судової влади в Україні. Аналіз судово-правової практики надає підстави зазначити, що існують серйозні недоліки у сфері організації судової влади. Ця ситуація потребує докорінних змін. Адже реформування системи судового устрою з метою ефективізації організації (устрою) судової влади є однією з передумов правової стабілізації політико-соціального становища в українському суспільстві, умовою подальшого розвитку України як демократичної, правової держави та важливою складовою інтеграційних процесів [11, с. 1].

Аналіз наукових джерел. Означене питання активно досліджувалося низкою науковців, серед них зокрема варто згадати таких як: Авдєєв Д. Є., Анакіна Т., Батанова Н. М., Бориславська О.М., Бровченко Н.В., Бурак О. В., Верлос Н.В., Георгіца А. З., Городовенко В.В., Грін О., Гринюк Р. Ф., Гузій А. А., Гультай М., Гусар О.А., Захарченко М. А., Заяць І.Я., Євсєєв О., Комарова Т. В., Куйбіда Р.О., Лапка О. Я., Пікуля Т. О., Ментух Н., Мішина Н.В., Міхальов В.О., Молдован В. В., Москвич Л., Назаров І. В., Панкевич О.З., Паславська Н., Пивовар Ю.І., Різник С. В., Сабодаш В., Селіванов А. О., Сліденко І. Д., Слінько С.В., Скомороха Л., Толкачова І. А., Федина Д. І., Федоренко В. В., Федорчук А., Фесенко Л., Чебан В.І., Цимбалістий Т., Шаповал В.М., Шаптала Н. К., Шевчук С., Шевчук О., Шишкін В. І. С. та інші. Натомість динамічний перманентний розвиток суспільних відносин призводить до виникнення нових видів та форм взаємодії, що потребує належного реагування зі сторони органів публічної влади. Це стосується і наукового та практичного розуміння засад функціонування судочинства в сучасний період, що і становить предмет (мету) наукового дослідження у вказаній публікації.

Виклад основного матеріалу. Як зауважується у науковій літературі, головним завданням демократичної політичної системи є забезпечення права людини та суспільства на життя. Будь-яке відхилення від цього принципу означає відхід від демократичної моделі політичної системи. Для запобігання розгортання політичного процесу в антидемократичному напрямку інститути конституційного контролю зобов'язані керуватися не тільки буквою конституції (правовою моделлю політичної системи), але і її духом (соціально-філософськими, гуманістичними принци-

пами, на яких ґрунтується ця модель). Підтримка останнього особливо важлива в модернізаційний період, коли порушення прав людини часом носять масовий характер; у стійких же демократичних системах пріоритет може віддаватися букві конституційної моделі політичної системи. Однак, для здійснення цього необхідно, щоб інститут Суду мав незаперечну політичну легітимність. З усіх галузей державної влади судові інститути мають найвищий ступінь децентралізації і спеціалізації, вони, на відміну від парламенту і уряду, перебувають на мінімальній відстані від соціальних груп і громадян, а значить – щонайкраще втілюють горизонтальну схему політичного управління. На відміну від парламенту, суд, діючи від імені всього суспільства, може реалізувати законну волю широкого діапазону політичних і економічних агентів – від окремого громадянина до держави, як цілісності [19, с. 13].

За своєю суттю конституційний лад становить певний усталений тип конституційно-правових відносин і за своїм змістом опосередковує передбачені та гарантовані Конституцією державний і суспільний лад, систему демократичного устрою, конституційно-правовий статус особи тощо [10, с. 135].

Взагалі, Конституція, як зазначає С.Е. Базилевич - основний закон держави, історичне явище і її виникнення в результаті розвитку суспільства на певному етапі, тісно пов'язане з економічною структурою суспільства, з боротьбою класів [1, с. 22].

Водночас, дійсна конституція країни, за Ф. Лассалем - це фактичне співвідношення сил які існують в країні; писана конституція лише тоді міцна і має значення, коли є точним виразником реального співвідношення суспільних сил. Дійсну конституцію мали всі держави у всі часи. А новому часу виключно властиві не дійсні конституції, а писані чи листки паперу: надзвичайно важливо не випускати це із виду [13, с. 33-36].

Як зауважує Лаговський В.М., в умовах сучасності в країнах ЄС судова гілка влади не має абсолютної незалежності від виконавчої, це пов'язане з необхідністю урядів здійснювати чисельні соціальні заходи та протидіяти викликам в економічному житті [12, с. 7].

На думку Булкат М. С., судова влада – відносно самостійна, легітимна, універсальна, легальна складова державної влади, що має імперативні характеристики та контрольні повноваження щодо інших складових державної влади, і забезпечує регулювання визначеного кола суспільних відносин на основі сформованих доктринальних положень про правову державу та трискладову теорію державної влади у відповідних формах та конкретно встановленими методами, що ґрунтуються на змісті ознак її єдності та особливості правовідносин [3, с. 181].

Специфіка діяльності судової влади полягає у тому, що виступаючи, так би мовити, "на боці держави" (адже органи судової влади, безумовно, відносяться до єдиної і цілісної системи органів державної влади), вона у своїй діяльності підпорядковується не тим чи іншим інтересам держави, а виключно праву і закону, як вищій цінності, яка регулює державні, суспільні відносини, а також процеси взаємодії держави і суспільства [5, С. 4].

Систематизація окремих доктринальних висновків учених дає підстави Бринцеву Д. В. для класифікації функцій судової влади на: 1) зовнішні, які впливають і діють на широке коло суб'єктів, і серед них у першу чергу: а) правосуддя; б) судового контролю; 2) внутрішні: а) судового управління; б) суддівського самоврядування; 3) комбіновані, або змішані: а) правотворча функція; б) виховна; в) профілактична. Також вчений зауважує необхідність розрізняти суто теоретичне значення системи функцій судової влади та функцій всіх її складових (судів усіх юрисдикцій і рівнів; органів організаційного забезпечення судової діяльності; органів суддівського співтовариства), які реалізуються через систему повноважень кожного структурного елементу цих органів, установлених судоустрійним і процесуальним законодавством. Чітке уявлення про єдині внутрішньосистемні функції може дати детальний аналіз реалізації функцій: 1) одноособового судді місцевого суду (суддів судів 1-ї інстанції); 2) суддів апеляційних судів; 3) суддів касаційного суду; 4) судів (у цілому) всіх інстанцій і юрисдикцій [2, с. 71-72].

Незважаючи на відносну самостійність судової влади, її діяльність багато в чому залежить від інших гілок влади, наприклад, законодавча влада визначає структуру судової влади, статус суддів. Роль виконавчої влади щодо судової полягає у матеріально-технічному її забезпеченні.

У демократичному суспільстві на законодавчий орган покладено обов'язок встановлювати правові рамки, за якими живе суспільство. Виконавча влада відповідальна за управління суспільством (в тому сенсі, що держслужбовці мають виконувати дані функції) відповідно до правових рамок, встановлених законодавчим органом. Функція судової влади полягає у вирішенні спору між членами суспільства і державою та безпосередньо між членами суспільства. Мета будь-якої незалежної та ефективної системи судочинства повинна полягати в тому, щоб гарантувати справедливе, неупереджене вирішення правових спорів, дотримуючись прав та свобод всіх людей, що шукають справедливості. Щоб досягти цієї мети, в кожному певному випадку, суд повинен знайти належні факти, добути законним чином, дотримуватися закону та забезпечити ефективні засоби захисту, особливо у справах щодо порушень прав людини [16, с. 4].

В суспільстві все більше утверджується розуміння того, що рівень демократії визначається місцем суду у державі. Згідно з Конституцією України, держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Сила судової влади залежить від багатьох факторів, серед яких чітка організація її здійснення, справжня довіра населення до її інститутів та органів, справжнє визнання населенням їх авторитету. Безперечно, забезпечити надійний захист прав і свобод людини і громадянина, як того вимагає Основний Закон України, може тільки судова система, яка діятиме виключно на засадах, визначених Конституцією, а саме: законності, рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом, гласності судового процесу, змагальності сторін, додержання презумпції невинуватості та ін., в умовах незалежності і недоторканності суддів [5, С. 5].

Судовій владі, як незалежній гілці влади, притаманне суддівське самоуправління - наявність загальнодержавних рад суддів, вищих кваліфікаційних судових колегій, які можуть вирішувати питання, про усунення суддів від роботи, накладення на них стягнень, підвищення у посаді чи переводі на інше місце роботи [21, с. 168-169].

Органи законодавчої та виконавчої влади не можуть здійснювати таких повноважень, хоча вони можуть призначати на посаду суддів. А статус судової влади досить неоднозначний, оскільки, з одного боку - це сильна влада, і тільки вона може здійснювати заходи та приймати рішення, про які йшлося вище, але з іншого боку її слабкість проявляється в тому, що вона не опирається на підтримку виборців. Хоча в деяких країнах народні засідателі обираються громадянами.

Теоретично, три гілки державної влади демократичної країни повинні доповнювати одна одну, не повинно бути «вищої» або домінуючої над іншими. У демократичній державі насамперед верховною є воля народу (народний суверенітет), виражена за допомогою належного демократичного процесу. Також помилково вважати, що будь-яка з трьох влад може коли-небудь працювати в повній ізоляції від інших. Ці три влади покладаються одна на одну, щоб забезпечити повний спектр соціальних послуг, необхідних демократичному суспільству [16, с. 4].

Серед всіх гілок державної влади, судова влада, по-перше, виконує роль арбітра у взаєминах між державою та громадянським суспільством, а по-друге, - врегульовує суперечки які виникають в самому громадянському суспільстві з приводу будь-яких порушень прав і свобод людини і громадянина. Зрозуміло, що обидві функції судової влади набувають особливого значення саме у транзитивні періоди, коли ані система державної влади не є остаточно сформованою, ані грома-

дянське суспільство не є достатньо розвинутим для того, щоб успішно самоорганізовуватись. Разом з тим судова влада буде відповідати сподіванням демократичного суспільства тільки за умови, що вона зможе повноцінно використовувати свою політико-правову можливість впливу на рішення і діяльність законодавчої і виконавчої влади. Це дасть їй змогу стати гарантом захисту прав і свобод людини і громадянина, соціальної і політичної стабільності [5, С. 7].

Визначальними міжнародно-правовими актами, що закріплюють функціонування судової влади, є Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя (1983 р.), Основні принципи незалежності судових органів, розроблені ООН (1985 р.), Європейська хартія про статус суддів (1993р.), Загальна (універсальна) хартія судді (1999 р.), Рекомендація № R (94) Комітету Міністрів Ради "Незалежність, дієвість та роль суддів" (1994 р.).

Названі міжнародно-правові акти містять визначальні засади, тобто принципи, на яких має ґрунтуватися та функціонувати судова влада демократичної правової держави. Це принципи як власне судової діяльності, так і принципи побудови судоустрою. З погляду досліджуваної проблеми звертають на увагу саме останні, що поділяються на загальні і спеціальні (добір суддів, просування по службі, професійної підготовки, дисциплінарної відповідальності, організації суддівського самоврядування) [9, с. 46].

Ряд положень, присвячених судовому управлінню, містить Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя (1983 р.). У ній, зокрема, вказується на незалежність суддів від виконавчих і законодавчих органів держави, заборонну виконавчим органам здійснювати контроль над судовими через адміністрування судів, закривати або призупиняти їх діяльність тощо. Так у п. 4 та 5 вказано: судді є незалежними від виконавчих і законодавчих органів держави. (а) Судді мають юрисдикцію, пряму або шляхом перегляду, над усіма питаннями правового характеру, включаючи питання власної юрисдикції та компетенції. (b) Не повинно створюватися жодних спеціальних тимчасових трибуналів. (c) Кожна особа має право на швидкий і ефективний розгляд справи у звичайних судах або суддівських трибуналах на законних підставах в межах судової компетенції. (d) Дозволяються певні обмеження під час надзвичайних чи критичних ситуацій, що піддають загрозі життєздатність держави, але лише за умов, передбачених законом, і лише до такої міри, яка чітко відповідає міжнародно прийнятним мінімальним стандартам прав людини. (e) У таких надзвичайних ситуаціях держава має гарантувати, що цивільні особи, звинувачені у кримінальних порушеннях будь-якого характеру, заслуховуються звичайними судами (для цивіль-

них осіб), які можуть при необхідності бути розширені за рахунок додаткових компетентних громадських суддів. Адміністративне затримання осіб без звинувачення підлягає перегляду звичайними судами шляхом habeas corpus (перегляду судом законності арешту) або подібних процедур, для того, щоб підтвердити законність затримання, а також розглянути будь-які претензії щодо неправильного поводження з затриманим звинуваченого. (f) Юрисдикція військових трибуналів обмежується військовими порушеннями, вчиненими військовим персоналом. Завжди повинно існувати право апеляції до юридично кваліфікованого апеляційного суду. (g) Ніяка сила не може бути застосована з метою втручання в судовий процес. (h) Виконавчі органи не повинні контролювати над судові органи через адміністрування судів. (i) Виконавчі органи не мають повноважень закривати або призупиняти діяльність судів. (j) Виконавчі органи повинні утримуватися від будь-яких дій або бездіяльності, які випереджують рішення суду або заважають правильному виконанню суддівського рішення [14].

Заслуговує уваги теза про те, що "не існує єдиного правильного способу обрання суддів; єдиною вимогою є та, що спосіб обрання повинен гарантувати, що призначення суддів не здійснюється за нечесними мотивами" [4, с. 125-126].

У Європейській хартії про статус суддів (1998 р.) також міститься ряд положень, що стосуються управлінської діяльності в судовій сфері. Суть державного управління у вказаній сфері зводиться до того, що держава має забезпечити суддів і судову систему всіма необхідними засобами для належного виконання завдань та здійснення правосуддя [6].

Метою Хартії (згідно пояснювальної записки до неї) визначити зміст будь-якого закону про статус суддів, ґрунтуючись на завданнях, що мають бути досягнуті: забезпечити компетентність, незалежність та неупередженість, яких громадськість має право очікувати від судів та суддів, яким довірено захист їхніх прав. Таким чином, цей закон не є самоціллю, а скоріше засобом досягнення того, щоб особи, чії права мають захищатися судами і судьями, мали необхідні гарантії ефективності такого захисту.

Такі гарантії прав осіб забезпечуються компетентністю суддів, їх незалежністю та неупередженістю. Це позитивні характеристики, які закон про статус суддів має прагнути гарантувати, проте вони водночас є й негативними, тому що закон не повинен містити жодного елемента, який міг би негативно вплинути на віру громадян у таку компетентність, незалежність та неупередженість [17].

У Загальній (універсальній) хартії судді, ухваленій 17 листопада 1999 року Центральною Радою

Міжнародної асоціації суддів, зокрема, наголошується на важливості незалежності судової влади. Так, судді в своїй роботі повинні забезпечувати права кожного на чесний та справедливий розгляд справи в судді. Вони повинні підтримувати право осіб, що хочуть встановити свої цивільні права та обов'язки чи в разі висунення проти них будь-якого кримінального звинувачення, на чесне та відкрите слухання, яке має відбутися в розумний строк та повинно проводитися незалежним та неупередженим судом. Незалежність судді є важливою умовою для неупередженого судочинства, що відповідає вимогам закону. Вона є неподільною. Будь-які інституції чи органи влади як на національному, так і на міжнародному рівні, повинні поважати, захищати та охороняти цю незалежність. Незалежність суддів має забезпечуватися законом, шляхом створення та подальшого захисту такої судової влади, яка була б дійсно незалежною від інших гілок влади. Суддя, як носій судової влади, повинен мати можливість здійснювати свої повноваження без будь-якого суспільного, економічного чи політичного тиску, незалежно від інших суддів та керівних органів у галузі юстиції [7].

Варто звернути увагу на Рекомендації CM/REC (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам членам щодо суддів, зокрема акт встановлює стандарти незалежності судової влади та рівень, на якому вона повинна гарантуватися. Як зазначено у ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, метою забезпечення незалежності судової влади є гарантування кожній особі основоположного права на розгляд справи справедливим судом лише на законній підставі та без будь-якого стороннього впливу. Незалежність суддів гарантується незалежністю судової влади загалом. Це є основним принципом верховенства права. Судді повинні мати необмежену свободу щодо неупередженого розгляду справ відповідно до законодавства та власного розуміння фактів. Судді повинні мати достатні повноваження та змогу їх здійснювати для виконання своїх обов'язків, підтримання юрисдикції та гідності суду. Юрисдикція судді повинна поширюватися на будь-яку особу, причетну до справи, у тому числі на державні органи або їх представників. Незалежність суддів та судової влади мають гарантуватися Конституцією або бути закріплені на найвищому правовому рівні держав-членів. На законодавчому рівні мають бути встановлені більш конкретні норми. Якщо судді вважають, що їхня незалежність опинилася під загрозою, вони повинні мати можливість звернутися до ради суддів чи іншого незалежного органу або ж скористатися дієвими засобами правового захисту. Ніхто не має права вилучати справу в судді без поважних причин. Рішення про це повинен приймати орган судової влади на основі об'єктивних, попередньо

встановлених критеріїв та за прозорою процедурою. Лише самі судді повинні приймати рішення у конкретних справах, спираючись на власну компетенцію, як це визначено законом [18].

Важливим актом який стосується належного функціонування судової влади є «Основні принципи незалежності судових органів», що були ухвалені резолюціями Генеральної Асамблеї ООН 40/32 від 29 листопада 1985 року та 40/146 від 13 грудня 1985 року [15]. Так, акт встановлює наступні принципи: 1. Незалежність судових органів, що гарантується державою і закріплюється в конституції або законах країни. Усі державні та інші установи зобов'язані шанувати незалежність судових органів і дотримуватися її. 2. Свобода слова та асоціацій. Відповідно до Загальної декларації прав людини члени судових органів, як і інші громадяни, користуються свободою слова, віровизнання, асоціацій та зборів; однак, керуючись такими правами, судді повинні поводитись завжди таким чином, щоб забезпечити повагу до своєї посади і зберегти неупередженість і незалежність судових органів. 3. Кваліфікація, підбір і підготовка. Особи, відібрані для судових посад, повинні мати високі моральні якості і здібності, а також відповідну підбору і кваліфікацію в галузі права. Будь-який метод підбирання суддів мусить гарантувати від призначення суддів за неправомірними мотивами. 4. Умови служби та термін повноважень. Термін повноважень суддів, їх незалежність, безпеку, відповідну винагороду, умови служби, пенсії і вік виходу на пенсію повинні належним чином гарантуватися законом. 5. Професійна таємниця та імунітет. Судді зобов'язані зберігати професійну таємницю щодо своєї роботи та конфіденційної інформації, отриманої в ході виконання ними своїх обов'язків, за винятком відкритих судових розглядів, і їх не можна примушувати давати свідчення з таких питань. 6. Покарання, усунення від посади і звільнення. Звинувачення або скарга, що надійшли на суддю в ході виконання ним своїх судових і професійних обов'язків, повинні бути невідкладно і безсторонньо розглянуті згідно з відповідною процедурою. Суддя має право на відповідь і справедливий розгляд. На початковому етапі розглядання скарги має проводитись конфіденційно, якщо суддя не звернеться з проханням про інше.

Як зауважує Іваночко І. Б., реалізація міжнародних стандартів у процесі реформування судочинства забезпечить вирішення проблемних питань щодо покращення доступності правосуддя, зміцнення незалежності, приведення системи правосуддя у відповідність до потреб суспільства і, як результат, забезпечить здійснення правосуддя професійним і незалежним судом. Саме тому в основі реформування судової влади повинен застосовуватись новий комплексний підхід,

який повинен охопити такі елементи, як доступність до правосуддя, прийняття справедливого рішення та ефективне виконання судових рішень [8, с. 180].

Висновок. Сучасний період державотворення вимагає формування нових підходів для теоретико-прикладного осмислення функціоналу судових органів, їх місця серед інших органів публічної влади, необхідність належного та гарантованого забезпечення прав і свобод людини з врахуванням правових принципів, дотримання міжнародновизнаних стандартів у сфері судочинства. Саме сьогодні, у час викликів для народів та держав, які обрали демократичний шлях розвитку, до яких належить й Україна, важливо забезпечити й подальше ефективне функціонування судової влади зважаючи на міжнародні стандарти її побудови та розвитку. Серед важливих принципів функціонування судової системи варто виділити її незалежність, в тому числі незалежність суддів, що включає їх належне фінансове та соціальне забезпечення. Корупційні ризики вимагають дотримання стандартів добору суддів, якісних процедур їх відбору та оцінювання, а також функціонування спеціальної незалежної структури для виконання поставлених цілей, що також виступає елементом належного функціонування судової системи. Крім того, сьогодні особливо актуальним є активізація експертного та наукового середовища, це є запорукою побудови належної судової системи та забезпечення її ефективного функціонування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Базилевич С. Е. Поняття та суть конституції. *Життя та науково-педагогічна діяльність. Спогади. Вибрані статті*. Львів, 1998. С. 22-28.
2. Бринцев В. Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади : монографія. Харків : Право, 2010. 464 с.
3. Булкат М. С. Теоретико-правові засади судової влади: сучасний концепт : дис. докт. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2019. 444 с.
4. Грін О. Конституційне право зарубіжних країн: навчальний посібник: альб. схем. Ужгород: Видавництво ФОРМ БРЕЗА А. Е., 2015. 183 с.
5. Гуменний О. І. Судова влада як арбітр між державою та суспільством. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2016. № 2(14). URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16hoidts.pdf>.
6. Європейська хартія про Закон "Про статус суддів" від 10 липня 1998 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_236#Text.
7. Загальна (Універсальна) хартія судді, ухвалена 17 листопада 1999 р. Центральною Радою Міжнародної Асоціації Суддів в Тайпеї (Тайвань) від 17.11.1999 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_j63#Text.
8. Іваночко І. Б. Реалізація міжнародних стандартів щодо статусу суддів у ході проведення судово-правової реформи в Україні. *Право. ua*. 2015. № 1. С. 176-181. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pravo_2015_1_28.
9. Кагляничук, І. В. Зарубіжний досвід функціонування судових систем та його виконання при реформуванні судової системи України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право*, 2013. Вип. 21. Т. 1. Ч.2. С. 45-49.
10. Конституційне право України / За ред. В. Ф. Погорілка. Київ, 1999.
11. Крусян Р. А. Реформування системи судоустрою України: досвід, сучасність, тенденції : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 ; Одеса, 2018. 26 с.
12. Лаговський В. М. Принцип розподілу влади та його вплив на систему стримувань і противаг. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Вип. 1. С. 7-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pjuv_2015_1_4.
13. Лассаль Ф. Сущность конституции. Что дальше? Санкт-Петербург : Молот, 1905. 64 с.
14. Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя від 01.01.1983 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/mu83323?an=2>.
15. Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї від 29 листопада та 13 грудня 1985 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_201#Text.
16. Позиція судової влади та її відносини з іншими гілками державної влади в умовах сучасної демократії. Консультативна Рада Європейських Суддів (CCJE). Висновок № 18. 2015. 21 с. URL: https://court.gov.ua/userfiles/vusn_18_kr.pdf.
17. Пояснювальна записка до Європейської хартії про статус суддів від 10 липня 1998 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a46#Text.
18. Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки від 17.11.2010 № (2010)12. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a38#Text.
19. Туркіна І. Є. Місце та роль конституційно-судової гілки влади в демократичному політичному процесі : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Одеса, 2005. 20 с.
20. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс : підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 480 с.